

Høgskolen i Telemark

Semesterprøve II

2609 Norwegian Language Advanced Level

03.11.2008

Tid: 15.30-17.00

Målform: Bokmål

Sidetall: 9

Hjelpemiddel: Ordbok (norsk – norsk)

Merknader: Prøven består av tre hoveddeler. I hoveddel I og II skal du svare på alle oppgavene. I hoveddel III skal du velge én av oppgavene og skrive én tekst. Teksten skrives på eget ark.

Vedlegg: 2

DEL I

LESEFORSTÅELSE

- 1 Les "Året 1884" (vedlegg 1) og svar på spørsmålene.

Hvor stort var folketallet i 1820 og i 1884?

Nevn noen konsekvenser av befolkningsøkningen i denne perioden.

Hvordan var tilgangen på ny jord til dyrking?

Hvilke konsekvenser hadde utvandringen til Amerika?

Nevn noen eksempler på lønnsforskjellene i 1884.

Hvordan var situasjonen på boligmarkedet i byene?

Hvordan klarte mange arbeiderfamilier å skaffe seg ekstra inntekt?

Hvor mange studenter var det i 1884?

Hvem var det som ble student?

_____ av 13 mulige

2 Les "Sydpolen og Roald Amundsen" (vedlegg 2) og svar på spørsmålene.

Hvilken forskjell mellom Nordpolen og Sørpolen nevnes i teksten?

Hva skjer hvis isen på Antarktis smelter?

Hvor mange celsiusgrader skiller den varmeste måneden fra den kaldeste?

Hva driver de med de som bor der?

Kom Shackleton fram til selve Sydpolen?

Hvorfor dro ikke Amundsen til Nordpolen likevel?

Hvem kom først fram til selve Sydpolen; Scott eller Amundsen?

Hva skjedde med Scott og hans mannskap?

_____ av 8 mulige

DEL II

SPRÅKLIGE OPPGAVER

Vokabular

1 Sett inn riktig ord.

forskjellene – forskjellig – forskjellige – annerledes – til forskjell fra

Skriftspråket var enn talespråket.

..... mellom språkene var store.

De snakket nesten dansk, folk på landsbygda.

De bodde i deler av landet.

En del av vokabularet i nynorsk er fra det man finner i bokmål.

2 Skriv inn riktig ord. Se på eksempelet.

Det som ikke er valgfritt, er *obligatorisk*.

Når antallet går ned, blir det

En som er glad og tilfreds, er

En som har fått altfor lite å spise, er

En som det ikke er bruk for, er

En som føler seg veldig dårlig, føler seg

En som ønsker store samfunnsforandringer, er

En som er praktisk og arbeider fort, er

3 Hvilken av setningene/ordene til høyre betyr omtrent det samme som de som er uthevet til venstre?

De er *pietistiske*.

- a kritiske
- b strengt religiøse
- c viser stor respekt

Dette går ut over *alle*.

- a angår alle
- b skader alle
- c må alle forstå

Byggverkene er *monumentale*.

- a historisk interessante
- b imponerende
- c ikke ferdige

_____ av 15 mulige

Verb

4 Sett inn verbene i infinitiv eller presens.

(å) *studere/studerer*

Hva _____ Camilla? Hun _____ norsk.

Hva skal hun _____ etterpå? Kjemi, tror jeg.

Har ikke du lyst til _____? Jo, kanskje.

Paul liker ikke så godt _____.

(å) *gjøre/gjør*

Hva skal dere _____ i ettermiddag?

Jeg pleier ikke _____ så mye etter skolen.

Vi må nok _____ lekser.

Hva er det du _____? Jeg _____ ingenting.

5 Bruk ordene i parentes, og svar i preteritum eller perfektum.

Røyker du? (*jeg – røyke*)

Nei, men _____ da jeg gikk på skolen.

Ja, _____ i fem år nå.

Nei, _____ aldri _____.

Nei, men da jeg var yngre, _____.

Har du lest Ibsens «Et dukkehjem»? (*jeg – lese*)

Ja, _____ det i fjor.

Ja, det _____ mange ganger.

_____ av 16 mulige

6 Sett inn en imperativ som passer.

_____ litt! Nei, jeg kan ikke vente lenger.
_____ en kake til! Nei takk, nå er jeg mett.
_____ forsiktig! Ja da, jeg kjører alltid forsiktig.
_____ hit litt! Ja, nå kommer jeg.

**7 Sett inn ett av disse verbene i setningene under:
*trives, synes, lykkes, finnes, møtes, treffes***

_____ det elefanter i Ghana?
Hva _____ du om byen?
Vi _____ godt der.
Når kan vi _____?
Jeg håper vi _____ snart igjen.
Jeg håper du _____ i jobben.

8 Lag setninger med *det* + passiv.

innføre Under krigen *ble det innført* streng rasjonering
eksportere mye fisk til Tyskland.
importere lite mat.
danne Etter hvert illegale grupper.
drive Noen steder hemmelige våpenøvelser.
gi ut illegale aviser.

_____ av 15 mulige

9 Passiv. Les teksten og skriv igjen.

Dette skjedde i går:

Et snøras traff Martin i hodet. Det skadet ham ikke alvorlig, men noen kjørte ham til legevakta. Legen sendte ham hjem igjen i drosje. På hjemveien kjørte en annen bil på drosjen han satt i. Noen sendte både Martin og sjåføren til sykehuset. Legen undersøkte dem grundig, og fant ut at han kunne sende dem hjem igjen i dag eller i morgen.

Hva skjedde med Martin i går?

Da han kom ut av huset sitt, _____ han _____ av et snøras fra taket. Han _____ ikke alvorlig _____, men han _____ til legevakta for sikkerhets skyld. Etter en sjekk _____ han _____ hjem igjen i drosje, men på veien hjem _____ drosjen han satt i, _____ av en annen bil, og både Martin og drosjesjåføren _____ til sykehuset. De _____ grundig _____ og er friske nok til at de kan _____ hjem i dag eller i morgen.

10 Indirekte tale. Skriv ferdig setningene.

«Sjefen min har sagt opp flere medarbeidere.»

Han sier at

«Jeg må snart flytte fra bygda.»

Han sier at

«Jeg har kjøpt leilighet i hovedstaden.»

Han sier at

«Jeg har fremdeles ikke fått solgt huset mitt.»

Han sier at

«Kjæresten min har ikke lyst til å dra.»

Han sier at

_____ av 18 mulige

Adverb

11 Sett inn ordene i riktig form.

Jeg går alltid sist _____ fra jobben. (hjem/hjemme)

Skal vi spise _____ på fredag? (ut/ute)

Når står du vanligvis _____? (opp/oppe)

Blir du med _____? (inn/inne)

Jeg bor _____ i kjelleretasjen. (ned/nede)

Er det _____ til sentrum? (lenge/langt)

Filmen varer ganske _____. (lenge/langt)

Tall og mengder

12 Sett inn riktig ord.

Hvor _____ bøker må du kjøpe? (mange/mye)

Har du _____ votter som jeg kan låne? (noe/noen)

Skal du kjøpe den røde eller den grønne jakken? Begge _____. (to/deler)

Kan jeg låne _____ sukker av deg? (noe/noen)

Hvor _____ penger kan jeg låne? (mange/mye)

Hvem er broren din, Geir eller Tore? Begge _____. (to/deler)

Får man _____ mat på kinarestauranten? (mange/mye)

Vil du ha en meny med _____ matretter? (mange/mye)

_____ av 15 mulige

Preposisjoner

13 Sett inn riktig preposisjon.

Han har vært _____ jobb _____ flere timer allerede.

Hun kommer _____ toget _____ en times tid.

Jeg har ikke hatt ferie _____ flere år.

Jeg må studere _____ minst tre timer i dag.

Skal du reise _____ USA _____ jul?

Jeg har studert _____ høyskolen _____ Bø _____ august.

Har du vært _____ Nord-Norge? Nei, bare _____ Vestlandet.

Mona bor _____ en ås, mens Ole bor _____ en dal.

Skal dere flytte _____ Skien?

Har du vært _____ foreldrene dine _____ helgen?

Jeg har ikke råd _____ å gå på kino.

Er du sikker _____ at du har lyst _____ å bli med?

Har du lyst _____ noe å drikke?

Jeg har behov _____ en pause.

_____ grunn _____ sykdom kan jeg ikke komme _____ besøk.

_____ av 26 mulige

DEL III

TEKSTPRODUKSJON

Velg én av oppgavene. Skriv ca. 200 ord.

- a) Skriv om et land som har vært uselvstendig tidligere, men som nå er blitt selvstendig. Når og hvorfor skjedde dette? Hvordan er forholdene i landet i dag? Hvordan er forholdene til nabolandene? Har landet en egen grunnlovsdag eller frihetsdag? Hvordan feires den?
- b) Skriv om en frihetshelt du kjenner godt.
- c) Skriv om en kjent kunstner eller en annen kulturperson fra ditt land.
- d) Skriv om et kunstverk som har fascinert deg.
- e) Nordmenn flytter fra distriktene og inn til byer og tettsteder. Velg et land du kjenner godt, og fortell om flyttemønsteret der. Bor mange fremdeles på landsbygda? Hva lever de av der? Er det mange som flytter? Hvorfor drar de?

Aret 1884

I 1884 var det 1,9 millioner innbyggere i Norge, og da var faktisk landet nærmest overbefolket. Folketallet var blitt fordoblet på litt over seksti år, fra 1820. Det er den raskeste økningen som noen gang har vært her i landet. (Man ser tilsvarende økning i våre dager i mange land i den tredje verden.) En slik rask økning krever store ressurser: flere boliger, mer helsestell, undervisning til flere og ikke minst: Flere folk måtte ha mat. Det meste av den dyrkbare jorda var allerede i bruk, så det var ikke lett å finne en plass til mer dyrking. Det begynte å komme litt industri, men likevel var det langt fra nok til å skaffe arbeid til alle. Derfor var arbeidsledigheten stor, og lønningene var lave.

For mange ble løsningen å dra til Amerika. Det var mest unge menn som reiste, og det var vanligvis ikke de aller fattigste. Det var bønder som ikke kunne få nok jord, håndverkere som ble utkonkurrert av industri, og ikke minst tjenestefolk. Denne utvandringen tappet landet for mange initiativrike unge mennesker. Men på den annen side gjorde den forholdene lettere her i landet. Fattigdommen ble noe mindre fordi presset minsket, og litt etter litt ble lønnsforholdene noe bedre for dem som ble igjen.

Norge var langt fra noe velstående land på denne tida. Ca. 5 % av befolkningen kunne sies å tilhøre en overklasse som hadde det bra. De fleste av disse var høyere embetsmenn. Noe aristokrati med herregårder og palasser fantes ikke. Men det var heller ikke mange som sultet, selv om menyen ikke helt tilfredsstiller dagens krav. Det de levde av, var hovedsakelig mel, som de lagde grøt av, og poteter, sild og melk. Folk spiste i gjennomsnitt 80 kilo mel årlig!

Lønnsforholdene var svært ulike. En dommer i Høyesterett kunne tjene 7000 kroner i året i 1884, mens en professor tjente 6000. En arbeider hadde ikke mer enn 650 kroner i lønn i året, altså ikke stort mer enn en tiendedel av det en professor hadde til disposisjon. En tjenestejente som bodde og spiste hos arbeidsgiveren, kunne få ca. 60 kroner i kontanter i året.

Hva kunne de så få for pengene? De fleste hadde bare råd til det aller nødvendigste. Av luksusvarer kan nevnes at en kilo kaffe kostet to kroner, en kilo smør én krone. En liter melk kostet 16 øre. Ellers var det husleia som tok den største delen av lønna for dem som hadde flyttet til byen. På grunn av befolkningsøkningen var det mangel på boliger og dermed høye priser. I arbeiderstrøkene kunne det bo fem, seks eller enda flere mennesker på hvert rom. Det var vanlig å leie ut en seng eller en benk til folk utenfor familien, slik at man fikk hjelp til å betale husleia.

På den positive siden må det nevnes at utdannelsen var blitt bedre. Mesteparten av de unge lærte nå å lese og skrive. Det var heller ingen formelle hindringer for å få mer langvarig utdanning. Men økonomien hindret i praksis de aller fleste. Det var stort sett sønnene i de øverste sosiale lagene som fikk anledning til å ta langvarig utdanning. Noen ganske få dyktige «bondestudenter» fikk økonomisk støtte fra velstående folk i bygda, slik at de kunne reise til byen å få utdanning. I 1884 var det 1230 studenter ved universitetet.

Sydpolen og Roald Amundsen

I motsetning til området rundt Nordpolen er sydpolområdet fast land. Hele den sydligste delen av jorda dekkes av et stort kontinent. Dette kontinentet er større enn Europa, og bare litt mindre enn hele Sør-Amerika. Nesten hele kontinentet er dekket av is. Bare om sommeren er det et lite område ved kysten som blir isfritt. Isen ligger tykk over nesten hele området. Forskerne tror at islaget i gjennomsnitt er over 2000 meter tykt. Hele 90 % av verdens ismasse finnes på dette kontinentet, regner forskerne med. Dersom all isen smeltet, tror de at havene ville stige med 50 meter.

Temperaturene kan få noen hver til å hutre. Den varmeste måneden er desember, og da er gjennomsnittstemperaturen på selve Sydpolen minus 29 grader celsius. I den kaldeste perioden er gjennomsnittstemperaturen minus 59 grader celsius.

I et slikt område er det ikke naturlig å slå seg ned, men nå for tiden finnes det faktisk flere forskningsstasjoner i området, der det bor folk i lange perioder av gangen. Slik var det ikke for hundre år siden. Da var dette ukjent land som trakk til seg eventyrere fra mange land. Allerede på 1700- og 1800-tallet var det flere ekspedisjoner med skip i området rundt Antarktis, som land- og havområdene rundt Sydpolen kalles. Til å begynne med håpet de å finne nye rike, fruktbare landområder, men det ble en skuffelse, og etter hvert skjønte man hva slags ugjestmildt område man hadde å gjøre med. Rundt år 1900 var interessen for området likevel stor. Vitenskapsmenn fra mange land dro på ekspedisjoner, og man fant ut stadig mer om dette kontinentet.

I 1907 startet en britisk ekspedisjon på fire mann som ville prøve å komme fram til selve sydpolområdet. Lederen var Ernest H. Shackleton. De kom lenger syd enn noen hadde vært før dem, men måtte snu. De klarte så vidt å komme seg tilbake til kysten i live.

Den norske polarforskeren Roald Amundsen hadde vært med på mange ekspedisjoner, og han planla på denne tiden en ekspedisjon til Nordpolen. Men før han fikk startet, klarte amerikaneren Robert Peary å nå fram til selve Nordpolen i 1909. Amundsen forandret da sine planer og ville prøve å nå Sydpolen i stedet.

I 1910 startet han med skipet Fram. Han dro med skip så nærme Sydpolen som han kunne komme, og startet derfra med fem mann, 52 hunder og 4 sleder. På samme tid var imidlertid også briten Robert Scott på vei til Sydpolen med en ekspedisjon. Fra to ulike utgangspunkter nærmet begge ekspedisjonene seg polpunktet. Senere snakket man om «kappløpet mot Sydpolen». Begge gruppene nådde fram til Sydpolen, men Roald Amundsens ekspedisjon var raskere enn Scotts og fikk æren av å være den

første som satte sin fot på Sydpolen. Nordmennene kom fram til Sydpolen 14. desember 1911 etter knapt to måneders ferd over isen, mens Scott kom fram 5 uker senere. Da fant han teltet som Amundsen hadde latt stå igjen. På hjemveien fikk medlemmene av Scotts ekspedisjon store problemer, og alle britene omkom av sult, kulde og utmattelse. Roald Amundsen og hans menn kom derimot tilbake til sivilisasjonen og fikk den berømmelsen Amundsen hadde vært ute etter